



GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 60.—, POLUGOD. K 30.—, ČETVRTOO
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. POJEDINI BR. 2 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

SVJETSKA GODIŠNJA KONFERENCIJA.

Savez Cijonista Jugoslavije primio je od egzekutive u Londonu brzogjav, u kome se javlja, da će se svjetska godišnja konferencija, koja je bila sazvana za 4. jula u Karlove Vari, održati dne 4. jula u Londonu.

Obnova židovske općine.

Predstojnik zagrebačke židovske općine predao je demisiju. U novinama se razglasilo kao uzrok — nesaglasnost sa cijonistama. Kad bi ovo bilo uzrokom demisiji, moralo bi bilo njega i njegovo predstavništvo već odavna sklonuti na to, da pođu u nove izbore. Krajnje je za to doba i pretežni dio Židova u zagrebačkoj općini to želi. Duh vremena i duh židovstva to neminovno iziskuju.

Ako je konačno to spoznao predstojnik, još uvijek toga ne će da spoznaju njegove pristalice u predstavništvu. Izabranici po neznatnom broju izbornika na osnovu jednog reakcionarnoga, kurijsko-plutokratškog cenzusnog izbornog sistema, oni hoće da drže vlast u ruci, štogod dulje mogu i ne će da uđu u nove izbore, jer predosjećaju, da je njihovo doba prošlo. Davno je već minuo perijod njihova mandata. Davno je demokratstvo zagospodovalo posvuda u našoj domovini, u ustavu, u javnom životu, u samoupravnim tjelesima. Nemoguća je stvar, da židovska općina, ignorujući to, ostane zadnjim utočištem reakciji.

Osiječka je židovska općina provela nove izbore na osnovu novog, demokratskog izbornog reda. No ondje je predsjednik cijonista. Ako se u zagrebačkoj našao jedan ljuti reakcionarac, koji se izjavio protiv demokratske izborne reforme zato, što je cijonistički članovi zahtijevaju, evo uzora, bližih njemu po židovskom mentalitetu: bečka i berlinska. U Beču će domaća da se vrše novi izbori.

Zagrebačkoj općini i svim onim općinama, koje još imaju predstavništvo izabranice po zastarjelom izbornom sistemu, najpreča je dužnost, da promijene izborni sistem i da na osnovu savremenog izbornog sistema raspisu izbore.

Nama se tu ne radi ni o »osvajanju« ni o »pobjedi«. Ne ćemo da se borimo o vlast radi vlasti. Ali nemoguće je, da na židovstvu ostane odij, da mu je mal ne jedino jedna jaka ekonomska grupa — odredila predstavnike i da se po njoj židovstvo sudi i osuđuje s reakcionarstva. Općina treba da bude po svome predstavništvu odraz volje općinara. Predstavništvo zato treba da proizade iz živog, neposrednog učestvovanja i kontakta svih općinara s izabranima i da zadrži taj kontakt trajno. Treba dakle proporcijски izborni sistem, bez cenzusa i treba da po uzoru osiječke židovske općine opet uvede kao upravno-legislativni organ općine glavnu skupštinu svih općinara. Ovako, jedino

ovako će općinari sami o sebi odlučivati; njihov će interes za život općine i za život u općini iznova oživjeti i zamijeniti potpunu apatiju prema njoj, ako ne odvraćanje, koje je zavladao uzajamno između općinara i njihovih »predstavnika«. Predstavništvo će nošeno sveudiljnim referendumom svih općinara osjećati veću svijest odgovornosti, koje sad za cijelo nema u punoj mjeri. Ono će dobivati živih pobuda i ići da ih ostvaruje. Svaka oligarhija s vremenom mora da se izrodi u vlast bez osjećanja odgovornosti, i općinari, videći da po statutima ne mogu stvar mijenjati, a »predstavnici« da se drže u vlasti ne po volji općinara, već po volji statuta, osjećaju predstavništvo kao nešto strano. Samo kod duševno i ćudoredno osobito odabranih ljudi može da se podnosi neko vrijeme autokratstvo; članovi predstavništva zagrebačke općine nijesu — osobito odabranici...

Oni toga još ovdje ne će da pojme. Zagrebačka je općina, općina kod zatvorenih prozora i zatvorenih vrata. Tek toliko je novog vjeha doprlo u nju, da se dotakao njezina predstojnika, koji, ne htijevći da bude u promaji novoga duha sam uzmače.

Otvorimo vijećnici zagrebačke općine prozore i vrata! Zahtijevamo reformu izbornog reda i onda izbore! Ne će li današnji predstavnici da čuju glas vremena bar, koji napokon nije tek židovski, pa zato ni oni ne bi smjeli da mu se oglušu, židovski općinari treba sami da nađu put, kako će taj duh, a uza nj židovski, ući u vijećnicu.

Nije dostojno na silu se držati u vlasti i na silu garantovati statutima jednoj grupi vlast. Židovska općina nije akcijsko društvo, niti je njezino predstavništvo direktorij akcijskog društva.

Današnje predstavništvo može sebi osigurati bar dostojan odlazak s pozornice: Neka samo promijeni statut općine i neka pusti, da općinari progovore.

„Numerus clausus“.

Pod duševnim vodstvom katoličkog akademskog društva »Domagoja« i katoličkih organa »Luči« i »Narodne Politike« udruženih sa Slovincima započela se u zagrebačkome medicinskome fakultetu akcija, koja ide za tim, da se u universitetu zagrebačkom uvede za Židove, državljane kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca, numerus clausus (procenatno ograničenje primanja Židova u universitet), a inozemske Židove da se isključi iz universiteta. Mal ne iz svih grupa studenata — izuzevši Srbijance i komuniste — pridružio se jedan dio studenata toj akciji. Demokratski zagrebački organ jednako kao i zajedničarski sekundira pisanju »Narodne Politike«.

Slovinci su sastavili statistiku, po kojoj je procenat Židova medicinara znatno veći no što je procenat Židova u pučanstvu (to se i bez statistike znalo, jer Židovi čine

ne samo gradsko pučanstvo). Konstatuje se, da ima demonstratora i asistenta Židova — i pobojaše se za nacionalni karakter zagrebačkog universiteta!

Ova je akcija jedan besprimjerno reakcionarni varvarluk. Dojako su na cijelome svijetu samo dvije države bile uvele numerus clausus za Židove: negdašnja carska Rusija i boljarska Rumunjska. U Rusiji se dokinuo iza Kerjenskijeve revolucije. Rumunjska će po Wilsonovim načelima, po principu zaštite nacijskih i konfesijskih minoriteta, usvojenih u mirovnom traktatu, valjda dokinuti tu reakcionarnu ustanovu. Preostaje samo hrišćanska Madžarska, koja je nasmogla toliko snage samoobesjećanja, da je Židove protjerala sa visokih škola, i studente i profesore, od kojih su neki (Goldzieher) imali svjetski glas prvoga ranga. Da je ljudima oko »Narodne Politike« uzor hrišćanske Madžarske vrhunac savršenstva, to nam je razumljivo, iako je u naljućoj opreci prema hrišćanstvu evanđelja. Da su našli i u drugim krugovima sljedbenika, to ne će služiti na čast savremenom studentskom naraštaju, kao ni koješta drugo, što se danas dešava u krugovima akademičara.

Oni studenti »madžarski« Židovi, koji danas studiraju u zagrebačkom universitetu, podrijetlom su iz krajeva, koji će pripasti našem kraljevstvu. Njima danas već ustavna načela jednakosti svih građana zajamčuju, a morat će im zajamčiti i u budućem ustavu, potpuno jednako pravo studija kao i svim drugim državljanima. Njihovo je pravo i to, da se služe svojim materinskim jezikom. Niko im toga prava ne može osporavati, a smiješno je, tjesnogrudno i lažno kazati, da oni govoreći stranim jezikom — jer još ne znadu srpsko-hrvatski — ugrožavaju jugoslavenski karakter zagrebačkog universiteta. To niti oni mogu niti misle na to. No ako je to jasno, jednako je za kulturna čovjeka i kulturnu naciju jasno i to, da visoke škole jedne kulturne nacije moraju biti otvorene i stranim državljanima, kao što i jesu posvuda. I danas studiraju Jugoslaveni u universitetima »neprijateljskih« država, a bit će docenata zagrebačkog medicinskog fakulteta, državljana Jugoslavije, koji su postigli docentstvo u zagrebačkom universitetu po tome, što su se kvalifikovali za to kao asistenti profesora Židova u kojem »neprijateljskom« universitetu bili i njihovi demonstratori još prije, no što su valjano govorili njemački.

Bečki je medicinski fakultet bio na najvišem glasu tako dugo, dok su profesori bili i Česi i Židovi — bez obzira na procenat. Kašnje je počeo opadati, u povodu hrišćansko-socijalnog režima jednako protuslavenskog kao i protužidovskog. Reakcionarnost se svuda ruši. Hoće li se, da i nas naše svoje posljednje utočište? Pa ako se to hoće: nije li Slovincima dosta, da su ljubljanske vis. škole »čiste« od Židova (ali će vjerojatno u njima biti to veći broj

nacionalnih Nijemaca, kojima se me će prigovarati, ako i budu govorili njemački.)?

Židovi u Vojvodini do jučer su osjećali mađarski, bili možda i ljute mađarske šoviniste. Niti mogu, niti bi bilo dostojno, da se od juče na danas obrate u jednako šovenske »etničke« Jugoslavena. Njih treba, kako to Česi u Slovačkoj shvaćaju, dovesti do osvještenja, da su Židovi, a ne Mađari. I svaka će mudra, moralna politika morati ići za tim, da ih učini dobrim i privrženim državljanima. To se čini tako, da ih se susreće, ako ne s ljubavi, a to bar pravedno; da se od njih ne zahtijeva da šute zato, što još ne umiju govoriti srpsko-hrvatski; da im se pokaže, da ih se želi susretati kao jednakopravne državljane uz poštovanje činjenica, koje se ne mogu preko noći promijeniti. Oni imaju pravo, da uče u universitetu — i da razgovaraju. Pa makar imali grbave nosove (za cijelo je bilo i među Hristovim učenicima i erkvenim ocima — a možda i među papama i episkopima ljudi s grbavim nosovima, koji smetaju estetici »Narodne Politike«).

Universitet ima da bude rasadnik znanosti, a ne reakcije, rasadnik kulture duše i srca, a ne rasne, konfesijske, klasne nesposobnosti. Ako bručljivi bečki kulerski studenti razbijaju židovsku menzu, to može da bude zamjeran uzor samo Domagojima i »Narodnoj Politici«. Oni bi se mogli zadovoljiti s faktom, da nema Židova u — teološkom fakultetu, a malo njih u juridičkom. U medicinskom fakultetu, možda bi, kad bi im služila ravnalom kongregacija indeksa rimske kurije, trebali da propaguju numerus clausus — za Domagoje.

Prošlo je kratko vrijeme iza Masarykove slave. Sad baš slavi se diljem našega kraljevstva g. Watson-Scotus Viator, prijatelj i zagovornik zaštite židovske manjine. Obojica odlučni zagovornici cionizma, kojima i mi Židovi imamo mnogo da zahvalimo, čega im nikad ne ćemo zaboraviti.

Ne mogu se slaviti ideje »prijatelja i uzora« Wilsona, Masaryka i Watsona, a inaugurirati progona Židova, pa još u domu znanosti i kulture. Negdje je tu jedna grdna neiskrenost.

Još ovo: »Nar. Politika« svijesno tvrdi neistinu (je li i to u skladu s njezinim hrišćanskim moralom?), kad tvrdi, da su mađarski Židovi osnovali svoju menzu i organizovali se u židovskom potpunom društvu. Ovo potonje postoji preko 14 godina, menza već od prije rata, a »Judeja« preko 10 godina. Pri tome je suviše istaći, da bi ti »mađarski« Židovi imali pravo i na to, da osnivaju društva.

Ako koji profesor ili asistent predaje ili ispituje njemački, to je njegova stvar; svakako nije od toga u opasnosti jugoslavenski karakter universiteta, niti je liberalnost tih docenata nepatrijotska. Otadžbeništvo tih profesora za cijelo je bar toliko čisto, kao ono zvaničnih političara. A njemački su odgovarali gdje koji Slovenci, jednako, kako su italijanski govorili i pjevali nekoji Dalmatinci. Ne zna li »Hrvat« i »Narodna Politika« koliko je kod rješavanja jadranskoga pitanja djelovalo baš to, što su na dalmatinskoj obali i otocima i Jugoslaveni govorili italijanski. To nije ugrožavanje narodnog karaktera...

»Hrvat« u svome inzultu na Židove, koji je saglasan s onim u »Narodnoj Politici« obara se još posebice i na naše SHS Židove — cioniste. Ne ćemo ovaj puta da se s tom pakosti pozabavimo. Židovi će dobro uraditi, ako budu pratili dosljedno antisemitsko pisanje toga lista. Ako »Hrvat« aludira na odgovor »Judeje« u pogledu Jugoslavenske matice, trebao je da ga u cijelosti štampa, ali bez ikakva komentara, da sebi sva čestita javnost sama stvori sud o njemu. Taj je odgovor saglasan s izjavom danom ispred cionista u uglednom zboru pokretalaca »Jugoslavenske Matice« u Zagrebu, u kojemu su bila uz pristalice »Hrvata« i druge i gg. dr.

Hugo Werk, Rikard Katalinić-Jeretov i Milan Marjanović. Mi ne možemo tečaj jednog pouzdanog sastanka da iznesemo. Ali toliko smijemo kazati, da je izjava cionista uzeta na znanje s respektom i simpatijom kao jedna dostojna i čestita deklaracija, koja nipošto nije očitovala indiferentnosti prema težnjama »Jugoslavenske Matice«, čiji članovi, a najpače inicijatori ipak mogu biti — kako će »Hrvat« znati — samo Jugoslaveni.

Razumijevanje jednoga dra Werka, Marjanovića i Katalinića-Jeretova može da nas utješi nad nerazumijevanjem jednoga bezimenoga pisca.

Odjeci zaključaka u San Remu.

Govor dra. Šmarjaha Levina.

Bratislava (Požun). Cionistička organizacija u Bratislavi i Narodni Savez Židova u Slovačkoj priredili su 17. maja svečanu skupštinu povodom zaključaka u San Remu. Preko 3.000 Židova i Židovki došlo je, da proslavi taj istorijski događaj. Iz provincije došlo je mnogo zastupnika cionističkih organizacija. Dra. Šmarjahu Levina, člana užeg akcionog odbora u Londonu, jednoga od najuglednijih muževa i najduhovitijih govornika židovskoga naroda, pozdravila je skupština, kako dolikuje jednome od vodja naroda. Srdačno je pozdravljen vladin referent Štefanek, koji je isporučio čestitke čehoslovačke vlade. Skupštinu otvorio je nadrabio dr. Klein iz Nove Zámky, pozdravivši srdačnim riječima dra. Levina i istakavši važnost dana.

Srdačno pozdravljen, zahvalio je dr. Levin na pozdravu. U svomu govoru reče:

»Kad sam ostavio London, bila je moja zadaća laka. To je bilo još prije San Rema. Imali smo nadu i uvjerenje, da će Velika Britanija održati svoje obećanje. Moja zadaća bila je jasna. Trebao sam ojačati vjeru u narodu, koja je počela slabiti. Medjutim došao je zaključak od San Rema, i moram priznati, da nam je zaključak od San Rema došao kao iznenađenje. Mislili smo, da ćemo još dugo morati čekati. Nemogu Vam riječima razjasniti znamenovanje te činjenice. Balfourova deklaracija bila je samo jedno obećanje, jedna misao. Nije bila kvalitativni prelaz »meavdut« »leherut«, iz ropstva k slobodi. Idejno bili smo oslobođeni. U mislima bili smo narod. Taj prijelaz ne mogu da opišem riječima.

Uvjeren sam, da Židovi, koji su pošli iz Micrajima, nisu slavili Pesah u našem smislu i da su istom kasnije generacijama shvatile znamenovanje ove slave. I sad još ne možemo potpuno da shvatimo svoga oslobodjenja. Istom generacija iza nas znat će da ocijeni ovaj istorijski događaj. Nismo ovaj put morali preći preko Crvenog mora biblije, već preko Crvenog mora cijeloga svijeta. Nije to bilo putovanje ograničenom pustinjom, bilo je to mnogo više. Jednom nastat će nova hagada, postaviti će se lijepe »ma ništane« i pričat će se priča o velikim muževima Hajimu Weizmannu i Nahumu Sokolovu i drugima, koji su se trudili i kojima je uspjelo, da vode k pobjedi židovski narod. Moram priznati, da zasluga naše pobjede ide prije svega ova dva muža.

Držim, da će kasnije, kada se bude sve doznalo o velikom diplomatskom uspjehu cionizma, mnogo šta zvučiti kao legenda. Hoću da spomenem tek jednu epizodu. Čuli ste već o Balfourovoj deklaraciji. Taj Balfour nije samo velik državnik, on je i velik učenjak. Prije deset godina upoznao je Weizmanna, koji je tad bio profesor kemije na sveučilištu u Oxfordu. Balfour zabavljao se sa svim profesorima sveučilišta, sa svakim u njegovoj struci, no s Weizmannom nije govorio o kemiji, već o cionizmu. Tada reče Balfour, da je engleska vlada ponudila Židovima Ugandu, a Weizmann mu na to odgovori: »Biste li Vi zamijenili London za Paris, ili bi li Francuzi Pariz zamijenili s Londonom?«

I kad je Balfour na mirovnom zboru upoznao Louisa Brandeisa, vodju američkih cionista, rekao je: »Ja sam već star čovjek, i ne mogu više sve da pamtim; no pamtit ću do smrti ono, što mi je Weizmann rekao prije deset godina. Razumio sam, zašto su se Židovi odrekli Ugande«.

Tako je sve bilo slučajno. Ali čudesa sadašnjosti nemaju da se shvate kao nešto slučajno, nego kao istorijska nužda, a ja hoću da Vam tumačim nužnu pobjedu cionizma. Uvjeren sam, da će Židovi, kad budu shvatili veliki događaj, kad ga budu logički shvatili, naći snage, koja će to dešavanje učiniti zbiljnosti.

Što se dogodilo, rezultat je procesa, po kome opet primamo u se svu svoju prošlost. Od emancipacije do danas bile su tri glavne struje u židovstvu. Bilo je vrijeme, a to vrijeme nije tako daleko, kad smo mislili, da Židovi nemaju smisla za istoriju. Prije nekoliko godina dokazao je u jednom časopisu profesor Oncken, da su Židovi u svojoj bibliji napisali bolju povijest od Grka i Rimljana. Odrasao sam s biblijom, ali nikad u životu nisam zamijetio, da biblija sadržaje lijep istorijski opis. Istom nakon članka profesora Onckena uvjerio sam se, što je bio smisao riječi velikoga vodje Mojsije, koji sve druge nadvisuje. Zhor jemoť olam binu šnot dor vador. Nastojmo, da shvatimo vezu generacija. Jedna generacija o sebi ne stvara ništa u povijesti. Povijest nastaje samo baštinjenjem od koljena do koljena. Povijest bazira na tradiciji. Budete li shvatili smisao povijesti, nestat će mnogih nesporazumaka. Uvjeren sam, da sva trvenja naroda baziraju na nesporzuncima.

Do emancipacije imali su Židovi svoj svijet. Pod svijetom mora da razumijemo nešto cjelovito. Jer svijet mora da je cjelovit, ne možemo ga sastaviti iz dva ili tri djela. Židovi imali su potpun svijet, doduše malen i vezan na ograničeno mjesto, ali je ipak bio cjelovit. Imali su prošlost, ali nisu imali budućnosti. Samo svijesna prošlost je nastajna budućnost, a tko nema svijesne prošlosti, nema ni budućnosti. Židovi u getu prije emancipacije konzervirali su prošlost. To je bila teza. Emancipacija unijela je konflikt između rođene prošlosti i budućnosti, koju su neki htjeli da nadovežu na tuđe biće. Iz emancipacije je nastao reformni pokret, koji je naravno bio antinacionalan, a iz njega rezultirala je antiteza, odvracanje od budućnosti. Ali povijest ne bazira samo na djeci nego i na roditeljima. K životu spadaju i grobovi. Cilj je antiteze bio, da se prekine s prošlosti. Iz molitvenika moglo se brisati Cijon i Jerusolajim, no što da se počne s Cijonom i Jerusolajimom, koji živi svijesno ili nesvijesno u srcu svakoga Židova? Legenda nam priča, da kad je hram razoren, nije šehina najjednom nestala, nego postepeno. I reformni pokret htio je da uzme židovskome narodu postepeno šehinu. Uklonili su jevrejski jezik iz molitvenika i ostavili su u izvornom jeziku tek Šema Jisrael. Uzela se židovskom narodu njegova duša, jer jezik je mnogo više no izražaj duše, kako mnogi tvrde, on je duša sama. Židovski narod je am-ivri a njegov jezik je l'šon-ivri. Zemlja i narod nisu dvoje, već jedan par, jedan sivug. Zemlja i narod je braćni par i medju njima nema rastave braka. Bog sam bio je mesader-kidušin, a zakonito dijete je jezik, koga radja zemlja i narod. Nedostojno je bilo, što su mnogi Židovi učinili. Ako je čovjek gladan prodaje sve, osim časti svoga djeteta ili svojih roditelja. A jezik je naša čast, on je cijeli naš život.

Ne stidim se, kad vidim Židove da trguju sa starim odijelima, ali se stidim židovskih milijunara, koji su potpuno svijesno trgovali sa starim Bogom i starom židovskom kulturom. A što je bio rezultat? Mislili su, da će ih društvo više štovati, a ja Vas uvjeravam, ako je za nas preostalo još nešto štovanja, da to nemamo zahvaliti tim ljudima, već Židovima, koji su se ponosili svojim židovstvom. Oni nisu ništa pomogli. Nemojte misliti, da hrišćanski svi-

jet nije tako pametan, kao i mi. Zamislite, da dodjem nekom svom znancu, koji ima veliku tvornicu, te mu se ponudim za upravitelja tvornice i kažem mu, ja ću dobro tvornicu voditi, jer sam i sam imao tvornicu. A on me pita: »A što je s tvojom tvornicom?« »Svoju sam tvornicu rđavo vodio.« Mislite li, da će me on uzeti za upravitelja svoje tvornice? Dolazimo drugim narodima i kažemo: »Vaša kultura nam je sveta«. Da, ali svetost počiva na tradiciji i ako si dobar čuvar kulture, gdje je ta Tvoja kultura? Čudite li se, kad se pred tim ljudima zatvaraju vrata? Ali kad budemo došli kao židovski narod s vlastitostom notom — jer draž života sastoji u raznolikosti od drugih — i reći: Hoćemo biti dobri prijatelji. — Onda će nas susretati s poštovanjem i samo na ovoj uzajamnosti može da se u svijetu stvori razumijevanje i sporazum.

Rezultat konflikta između rođene prošlosti i budućnosti jest teza onih, te se odvrću od budućnosti i žele, da samo umru u Palestini. Ta je teza stvorila haluku, pokret, koji je, što se tiče budućnosti, tvrdio pouzdavajući se u Boga: »Mašijah će već doći.« Ali u jednome se — rekoše oni — odlikujemo: nosimo u sebi prošlost. Koliko li je poezije u njoj! Stari su Židovi rekli: »Ne ćemo graditi kolonije u Erec Israelu, ali hoćemo da kopamo tamo svoje grobove.«

Geto je razoren i mi živimo u velikom svijetu. Ne možemo živjeti bez žive budućnosti. Prošlost i budućnost moraju se opet sastati. Ne ćemo prodati svoje prošlosti, nosimo je u sebi. Ali ni bez budućnosti ne možemo živjeti. Tudu budućnost ne možemo imati, i tako je nastala sinteza: Cijonistička ideja.

I tad je počela seoba u Palestinu. Usporedjujem 40 godina palestinskoga rada sa 40 godina prvoga putovanja u pustinji. Zao mi je da moram ustanoviti, da mi Židovi manje znamo o junačkom radu svojih pionira, koji su utrli put, no inteligencija drugih naroda. Prije nekoliko dana razgovarao sam se preko jednog sata s predsjednikom Vaše republike. On zna što se u Palestini sve uradilo. Židovi znadu vrlo malo o tome. Za vrijeme zadnjih 40 godina imigriralo je 3 i pol milijuna Židova u Ameriku, a samo 80.000 u Palestinu, pa kako da se svijet bavi s tom malom šaćicom u Palestini, a ne sa ona tri i pol milijuna u Americi? To je snaga dodira naroda sa zemljom. To je shvatio svijet.

Četrdeset godina radili su židovski pioniri u Palestini. Bez njih i bez organizacije na političkoj podlozi ne bismo svoga cilja postigli. Njima i velikim našim vođjama, prije svega najvećemu, Teodoru Herzlu, mora da smo zahvalni. Oni su nas vodili do uspjeha u San Remu. A vođje mogli su to postići samo zato, jer su imali iza sebe narod i u tom leži tajna vodstva. O Mojsiji veli Talmud, da kad bi Mojsije ležao u jednoj zdjelici vage, a sav Izrael u drugoj, održao bi ravnotežu. Jer Židovi dali su mi svoju težinu, a on ju je primio od njih. Samo ako narod daje svoju težinu organizaciji, mogu je vođje voditi k uspjehu.

Kako se prije 40 godina govorilo i kako se danas govori o nama! Louis Brandeis mi je pripovijedao, da je došao u cijonizam usljed jezične borbe u Palestini. Vidio je, da se Židovi znadu boriti ne samo za banku, već i za jezik. Ne može se opisati sve pojedinosti. Hoću da pričam samo jednu epizodu. Kolonija Heder nastala je na močvarnom tlu, gdje nije samo vladala malaria, već i crna groznica; osnovana je na groblju. Nema sigurno dražesti doći u mjesto, gdje se prvi minjan nosi na groblje. Ali bez tog prvog minjana ne može nastati kultura. Bila je tu jedna majka sa osmero djece, od kojih je već sedmero umrlo od crne groznice. Barun Rothschild htio ju je preseliti s njezinim jedinim preostalim djetetom na drugo mjesto. No ona je odvratila: »Ovdje je moje groblje i ovdje hoću da živim!« Ona i danas živi u Hederi sa svojim sinom. Tako nastaje kultura.

Čemu smo se nadali, da ćemo postići, postigli smo. Sinteza je pobijedila. Put nam je naznačen. Što se moglo da nam se dade, dalo nam se. Hoćemo da budemo prijatelji cijeloga svijeta. Trudit ćemo se, da shvatimo sve narode. Tražimo kolektivnu jednakopravnost. Neka i oni nas razumiju i shvate. Želimo jednakopravnost među narodima. Mi im ne izričemo hvalu, jer što su nam dali, morali su nam dati. Nužda, a nam daju Palestinu mnogo je dublje usidrena u skrovitom smislu povijesti, no što se može razumom dokučiti. Gradit ćemo i radit ćemo! Naša hvata sastojat će u našem radu. Svojim rukama, svojim radom izgradit ćemo iznova zemlju. Morat ćemo provesti promjenu zvanja; i kad Vas pozovu, da dadeš svoju mladež, tad ne krzajte! A moj je nalog, da Vam to javim.«

Vladin izvjestitelj Štefanek, živo pozdravljen, izjavio je ovo:

Naloženo mi je po opunomoćenom gospodinu ministru, da Vam čestitam i da Vam zaželim svako dobro za budućnost u pogledu svega onoga, što želite da nadjete u cijonističkom pokretu. Želim Vam, da u Vašoj novoj domaji nadjete koliko je moguće dobra i mnogo sreće. Ma da nijesam Židov, imao sam prilike na bečkoj univerzi, kao student, upoznati se s najboljim čovjekom, kojega ste posjedovali, s drom. Teodorom Herzlom i ono što mi je on u ono doba, pred mnogo godina pričao o zbiljski etski razvitoj židovskoj naciji, to ću sačuvati u svome sreću do svoje smrti.

Vidio sam, kolikim je neprijateljstvima židovski narod izložen sa svih strana. Znam, da židovski narod posjeduje velike muževe i da je njegovo djelovanje veliko bilo, što mu mi rado priznajemo i što ćemo mu i u buduću priznavati. Ali Vi i sami morate priznati, da svi nijesu anđjeli; i među Vama ima škodljivaca, pa ako ih oštrije pogrābimo, to molim, da to ne shvaćate kao jedan akt uperen protiv židovske narodnosti. Slovaci nisu antisemite i ako se dešavaju trvenja, ne dogđđjaju se iz mržnje, već usljed nesporazumka.

Cijonizam kao takav uživa u nas velikih simpatija. Ne zato, jer Vas hoćemo izagnati, nadajući se time socijalnom popravku, već zato, jer smo jedna mlada narodnost, koja je tek netom oslobođena, i koja će vrlo rado vidjeti, da i Vi budete tako sretni kao mi netom oslobođeni, da i Vi imadete da dobijete svoje stalno tlo, čime će se omogućiti skladno zajedničko živovanje. Kad Vi sami budete imali svoje stalno tlo, razumjet ćete nas. Jer da uzmogneš razumjeti jedan narod, koji ima svoju zemlju, treba da je i sam imaš.

Ako i ne podu, svi u Palestinu — jer Palestina ne može da skupi sve, ta svi i ne će da podju van — no ako Palestina postane židovskom zemljom, djelovat će to blagotvorno na židovstvo, koje će ovdje ostati. Po mome mnijenju postat će onda Židovi jednakopravnima, najpače duševno u sebi, nastat će duševna ravnopravnost. U toj ravnopravnosti vidim budućnost židovskoga naroda

Dr. Berthold Tomášov, pročelnik cijonističke organizacije u Slovačkoj, zahvalio je vladinom izvjestitelju Štefaneku u slovačkom jeziku, nakon toga u jevrejskom jeziku dru. Lewinu. Za tim je predložio na prihvāt ovu rezoluciju:

Skupština zahvaljuje u tom historičkom času, u kome je Erec-Israel vraćen židovskom narodu kao javnopravna domaja nakon 2000 godina punim srecem cijonističkom vodstvu, prije svega gospodinu Haimu Weizmannu, Nahumu Sokolovu i dru Šmarji Lewinu na njihovu požrtvovnome i odanome radu, koji je okrunjen tolikim zarašnim uspjesima. Ona zahvaljuje nadalje svim na mirovnoj konferenciji zastupanim vevlastima, najpače Velikoj Britaniji na njihovu zaključku, vođjenom istinskim pravdoljubljem. Ona stavlja mjerodavnim faktorima na sree želju, da se vrata zemlje od sada otvore velikom useljenju, da uzmogne započeti produktivno sazdanje Palestine.

Ona izražuje svoje udivljenje nad dosti herojskim držanjem židovstva Palestine prigodom napadaja Arapa i protestira najoštrije protiv izgreda, navlastito protiv zadnjih demonstracija u Jeruzalimu, kod kojih su mnogi Židovi bili usmrćeni i ranjeni, Židov. je narod ispunjen najboljom voljom, da s arapskim pučanstvom živi u miru i potpunoj jednakopravnosti i uzeo je sa zadovoljstvom do znanja, da su posljednje demonstracije proizašle samo od jedne grupe šovinsti, i da nisu bile odobravane od ukupnog pučanstva arapskoga. Mi činimo lokalne oblasti odgovornima za život i posjed palestinskih Židova i izrazujemo pouzdanu nadu, da će sada nakon podjeljenja mandata u duhu zaključka mirovne konferencije podupirati po mogućnosti osnutak jedne nacionalne domaje za židovski narod u Palestini svi faktori, koji dolaze u obzir u zemlji i izvan nje.

Nakon jednoglasnog prihvaća te rezolucije zaključio je nadrabim dr. Klein u jevrejskom jeziku znamenitu skupštinu.

Brantingova čestitka Savezu Cijonista u Švedskoj.

Stockholm U Stockholmu je 11. maja održana velika demonstracijona skupština švedskih cijonista. Tim povodom upravio je švedski ministar predsjednik, poznati internacionalni socijalista Hjalmar Branting na predsjedništvo Saveza cijonista u Švedskoj slijedeće pismo:

Štokholm, 9. maja 1920.

Državni ministar

Svenska Zionistföreningen,
Štokholm.

Kako sam već saopćio Vašim izaslanicima za njihovog ljubeznog posjeta, nijesam u položaju da osobno pribivam Vašoj svečanoj skupštini od 11. o. mj. Milla mi je ali dužnost, da odašaljem skupštini izraz mojih najboljih čestitaka na velikom i, kako se smijemo nadati, odlučnom uspjehu, što su ga postigla Vaša nastojanja odlukom u San Remu u pogledu ponovnog osnutka židovske države u Palestini, isprva pod engleskim protektoratom. Bude li ova odluka provedena u duhu narodnog oslobođenja i natodne koncentracije, koja je, koliko ja znam, svagda odlikovala Vaš pokret, tada će ona biti ishodištem za novi i plodonosni razvitak u istoriji Vaše visoko nadarene rase. Udio, što su ga židovski građani do sada u raznim zemljama imali na napretku opće civilizacije, nastavit će se ko do sada, ali jedan dio poteškoća, koje su u stanovitim krajevima svijeta nastale po tomu, što u okviru ondje nastanjenih drugih naroda živi nerazmjerno mnogo brojno židovsko pučanstvo, za stalno će se moći lakše da svlada i nestat će, kad bude s nova podignuta židovska narodna država prirodnim centrom za očuvanje židovskih interesa u cijelome svijetu.

Vi dakle zajista imate povod da sada priredite svečanu skupštinu, a ja Vas molim, budite uvjereni, da će Vas za Vašu poštenu stvar simpatije, kojima sam prije više no jedamput za vrijeme progona u svijetu dao izražaja, i sada dalje pratiti, gdje se smijemo nadati, da je najteže po Vaš narod minulo.

Osobito se radujem, da mogu svojim čestitkama dati izražaja i kao švedski građanin i kao internacionalni socijalista. Naša zemlja spada među one, u kojima je najranije priznata jednakopravnost građana židovske narodnosti i gdje nijesu antisemitske struje i huškarska agitacija na način, kako je na sramotu dotičnih zemalja drugdje vođjena, nikada našle spomena vrijednog odziva i internacionalni je socijalizam svojim opetovanim istupom ne samo proti besramnim progonima Židova u stanovitim zemljama, nego i za program cijonizma, da stvori slobodnu narodnu židovsku državu, svoje stajalište prema Vašim nastojanjima precizno objasnio.

Primate izraz mog odličnog poštovanja

Hj. Branting.

Cijonistički ženski meeting.

Beč. U Beču se obdržavala u nedjelju, 16. svibnja u velikoj dvorani »konzert-hausa« ženska skupština, kako bi se židovskim ženama Beča razjasnilo značenje zaključaka mirovne konferencije o Palestini. Skupština je bila vrlo brojno posjećena. Pošto je gospođa Lota Kempfer razložila koje se dužnosti nameću židovskoj ženi u ovoj važnoj fazi židovskog života, govorio je dr. Šmarjahu Lewin u odlumelom govoru o »**Problemu cijonizma**«, koji je jednak za žene kao i za muševce. Cijonizam je — veli dr. Lewin — **primjena stanovitog nazora o svijetu na riješenje stanovitog problema, problema narodnosti.** Narodnost ne postoji samo po volji pojedinaca, narodnost nije označena vanjskim znacima, kao što su jezik, zemlja, država i slično. Ljudima nije prepušten izbor, kojoj narodnosti žele pripadati, nego je narodnost za njih povjesno pravo. Narodnosti su potrebne i ne će iščeznuti. Kozmopolitizam i internacijonalizam su iluzije, koje se bore protiv tendencija povijesti. Pače: boljševizam postaje narodnim. Narodnost je pravo svake grupe, da se narodno proživi. Dokle god bude razlike između slabih i jakih narodnosti, bit će rata. Tek ojačanje slabih narodnosti stvorit će svijetu ono zdravo stanje, gdje će vladati pravi internacijonalni odnosi. Tomu vodi samo jedan put, a za tim ide cijonizam. Tako je zaključak konferencije ne samo priznanje našeg prava na Palestinu, već i mogućnost, da upotrijebimo svoju volju, da u vlastitoj domovini stvaramo nove životne forme. Židovskoj je ženi dana tek sada prilika, da svojoj djeci nešto dade, a ona će je zacijelo izrabiti.

Riječi dra. Lewina ostavile su dubok dojam i izazvale burno odobravanje. Iza njega apelira gdja. Anitta Müller na dobru volju židovskih žena, koje treba da zahvale našim vodama, što im se sad daje mogućnost novog života u najvišem smislu. Sve će žene morati sad birati. I one će se, ako izaberu novu Palestinu, odlučiti za socijalnu jednakost i rad. Socijalno izjednačenje u jednoj slobodnoj zemlji i za jedan slobodni narod je samo moguće radnom zajednicom. Pravednost i ljubav cijeloga naroda je osvojila Palestinu; židovske žene će u Palestini naći ispunjenje. Izvodi govornice su našli na silno odobravanje.

Riga. U Rigi bila je povodom priznanja židovskih prava na Palestinu velika demonstracijska svečanost, na kojoj su bila zastupana sva društva sa zastavama, sve društvene i političke organizacije židovstva u Rigi i ukupna židovska školska mladež. Na manifestacijama učestvovalo je 10.000 osoba. Letski ministar predsjednik pozdravio je svečanost i izjavio, da letski narod zna pravo da ocijeni ovu židovsku slavu, te izazuje nadu, da će Židovi sad, kad su dobili internacijonalno priznanje, moći još bolje da razviju svoju djelatnost u korist letske države. I predsjednik letske konstitucije i upravitelj engleske misije pozdravili su židovsku manifestaciju srdačnim riječima.

Johannesburg. Iz Johannesburga se javlja, da je ondje i u svim gradovima južne Afrike na najsvečaniji način proslavljeno priznanje židovskih prava na Palestinu. U Johannesburgu je među ostalim priređena manifestacija djece. 2000 židovske djece s cijoniskim zastavama marširalo je, praćeno od dekoriranih automobila, u svečanoj povorci ulicama grada. Ophod djece ostavio je na cijelo pučanstvo dubok dojam.

New-York. U Newyorku bila je 10. pr. mj. velika demonstracija u slavu zaključaka od San Rema. Gotovo jedan milijun Židova učestvovalo je u ovoj grandioznoj povorci, koja je prošla kroz glavne ulice Newyorka. Na čelu povorke stupali su svi newyorški legijonari, zatim židovska školska djeca, te građanstvo. Dojam te velebrojne manifestacije je neopisiv, a američanske novine pišu, da Newyork nije još vidio ovakovu impozantnu demonstraciju.

Varšava. Na lag baomet slavilo je židov. pučanstvo Varšave odluku mirovnog zborna o Palestini. Već u rahu zoru bili su mnogi balkoni i prozori židovskih stanova okićeni zastavama i sagovima. U židovskim školama protumačena je djeci važnost ove slave, a zatim prikazivale se kinematografske slike iz života palestinskih Židova. U podne priređen je djeci svečani Objed. U 4 sata poslije podne bili su svi židovski dućani zatvoreni u znak slave. Već u 1 sat poslije podne počele su dolaziti povorke na skupštine, koje su na 30 mjesta održane. Na svim skupštinama primljena je jednoglasno rezolucija, u kojoj se izriče hvala antanti, osobito Engleskoj, na priznanju Palestine kao židovske narodne domaje. Ujedno se traži oslobođenje Jabotinskoga i osuđenih drugova, kojima se izražuje hvala za junačko držanje. Na skupštinama skupljene su velike svote za geulafond; mnogi su dali dragocjenosti. Pojedinci dali su po 100.000 maraka. Glavna skupština bila je u 4 sata poslije podne u »Bristolu«. Dvorana bila je dupkom puna. Mnogi platili su 1000 do 2000 maraka za ulaznice u korist geulafonda. Na hiljade osoba nije moglo dobiti mjesta. Engleski i talijanski poslanik poslali su zastupnike, poljsko ministarstvo spoljašnjih djela zastupao je grof Valovski i jedan drugi viši činovnik.

Iz židovskog svijeta.

Saziv židovske svjetske konferencije za pripomoć. Iz Pariza javljaju, da je židovska delegacija na zadnjoj svojoj sjednici zaključila, da sazove opću židovsku svjetsku konferenciju za pripomoć za 27. jula u Toplicama (Česko-Slovačka).

Mi smo već više puta u našem listu pisali o radu židov. delegacije u Parizu, te glede saziva konferencije za pripomoć. Odmah iza svršetka rata shvatili su reprezentanti cijonističke organizacije, da židovski narod, koji je više od ijednoga naroda trpio od strahota rata, mora staviti svoje zahtjeve za priznanje narodnih prava, a isto su tako spoznali, da se mora riješiti pitanje obnove gospodarskih pozicija Židova na evropskom istoku. Židovske mase u istočnim zemljama su na rubu propasti. Rat i pogromi protjerali su hiljade iz svojih obitavališta, potkapali gospodarstvo i ljude, koji su donde imali svoje egzistencije, natjerali da zatraže milostinju.

Znamo kolike su žrtve doprinjeli Židovi pojedinih zemalja, naročito Židovi Amerike. No sav taj dosadanji rad, koji je udovoljio tek potrebama časa, bio bi jalov, ako ne će velike židovske organizacije stvoriti program za riješenje zadaća budućnosti.

Židovska svjetska konferencija za pripomoć morat će se baviti temeljito pitanjem obnove gospodarskih pozicija Židova i izraditi opsežan plan, koji će udovoljiti svim potrebama. Ne radi se o milodarima, već o pripravi sredstava za produktivni rad, koji će urediti sva aktualna pitanja. Moramo to uraditi i obzirom na Palestinu, jer samo fizički i materijalno snažno židovstvo biti će u stanju da izgradi židovsku narodnu domaju i da osigura njezin opstanak.

Konferencija američkih Židova. U New-Yorku sastali su se koncem prošlog mjeseca delegati najjačih židovskih organizacija, koji zastupaju 2 milijuna Židova, da vijećaju o pitanjima, koja će se raspravljati na budućem židovsko-američkom kongresu. Predsjednikom izabran je Josef Barondess, koji je opširno izvjestio o radu komiteja židovskih delegacija u Parizu. B. Zuckermann kritizirao je dosadašnji rad i traži odlučnije djelovanje, te da židovsko-američki kongres ostaje u permanentnosti. Bublick upozorio je na poteškoće permanentnoga kongresa. Rottenberg u odlumelom govoru razlaze rezultate, koji su postignuti, te naglašuje, da će sva ta prava ostati samo na papiru, jer se vlade ne drže preuzetih obveza. Kongres je stoga nužda, jer će moći u ime

uplivnog američanskog židovstva tražiti ostvarenje prava manjine. Nakon odluke debate izjavljuje Hartmann, da u ime jednog milijuna Židova izražava želju, e bi se židovsko-američki kongres proglasio u permanentnosti. Iza toga prihvaćena je jednoglasno rezolucija u tom smislu. U rezoluciji se nadalje traži, da kongres učestvuje u radu akcije za pripomoć i da šalje svoje delegate na svjetsku konferenciju za pripomoć. Rad židovske delegacije u Parizu ima se poduprijeti. Palestinskim Židovima izražava se simpatija i ujedno se prosvjeduje protiv pogroma u Palestini. Palestina se ne smije komadati, a emigracija u Palestinu ima se čim prije dovoliti. Ima se stvoriti fond od 100.000 dolara za rad židovskoga kongresa. Konferencija židovskih delegacija ima tako dugo voditi sve radove, dok ne će biti osiguran permanentni židovski kongres.

Iz Madžarske. Dne 14. maja bilo je opet u Budimpešti izgređa protiv Židova, kod kojih je mnogo Židova teško ranjeno, od kojih su 3 podlegli zadobivenim ranama. Madžarski listovi tajili su vijesti o zadnjim događajima. Sad nastoji vladin dopisni ured, da ove napadače prikaže kao djelo radikalaca, koji su pobjegli u Beč. »Betsi Magyar Ujsag« javlja da je kod ovih izgređa učestvovala i brahijalna sila, što se vidi iz činjenice, da kod 9 teško ranjenih sedmorici potiču ozlijede od sabalja. Žandarmerija nije priskočila u pomoć napadnutima, već je potpomagala časnike brahijalnih formacija i »Madžare«, koji se bude. Istom policiji je uspjelo da rastjera razbijače, koji su provalili u kina i kaverne. Nekoliko je osoba napušeno, koji se legitimirahu s članskom kartom saveza »Madžara koji se bude«, te su odmah pušteni na slobodu.

U provinciji priređeni su mali pogromi pod izlikom »skupština lige za teritorijalni integritet.« U Kiskörösu sazvaio je poznati ubojica iz Kecskemeta, natporučnik Ivan Hejas, skupštine na trgu i izjavio, da se ne će nikome ništa dogoditi, ako ubije i orobi Židova. Na to je svjetina navalila na Židove i opljačkala sve dućane i židovske stanove. U Kiskunhalasu isprebijen je trgovac Aleksander Schwartz sa štapovima od gume, a onda već polumrtav otjeran kući. Sjutradan našli su ga mrtva na obližnjoj livadi. Ista sudba prijetila je odvjetniku Prageru, kome je uspjelo da se bijegom spasi. Zato su bratu njegovom željeznim štapovima isprebili rebra, a onda za zabavu natporučnika Tassy-a s nesretnikom proveli »pokusno vješanje«.

Intervencija kod engleske vlade radi progona Židova u Madžarskoj. Židovski dopisni ured u Londonu javlja: Dne 22. maja bila je sjednica Joint Foreign Committee-a na kojoj se izvjestilo o intervenciji radi progona Židova u Madžarskoj. Joint Foreign Committee upravio je list ministarstvu spoljašnjih djela, koji je dao tačne informacije o ubijstvima izvršenih u Madžarskoj te opširan izvještaj o organiziranim progonima. U pismu bile su opisane sve poteškoće o nasiljima učinjenima u jednoj županiji, te navedena 124 umorstva. U listu moli se foreign office, da intervenira za Židove, kojima prijete masakri. Britski komisar imao bi da provede o navedenim masakrima tačnu istragu, da se mogu kazniti krivci. Vlada odgovorila je, da je prepis pisma Joint Foreign Committeea poslala high-komissioneru u Budimpeštu. Dr. Daiches izvjestio je o ozbiljnom položaju Židova u Madžarskoj i o isključenju židovskih slušača budimpeštanske univerze.

Odstup turskog velikog rabina. Veliki rabin Turske Hajim Nahum predao je prije kratkog vremena svoju demisiju. Razlog je demisiji konflikt između velikog rabina i turske vlade, koja je »stranim« Židovima oduzela pravo, da sudjeluju u izborima za židovsku narodnu skupštinu. Veliki rabin upravio je vladu memorandum, u kome naglašuje, da svi Židovi u Carigradu imaju dobiti izborno pravo, jer svi doprinášaju

uzdržavanju židovskih institucija. Pošto se vlada zauzela za stajalište, da sve te institucije imaju »otomanski karakter«, dao je nabi Nahum svoju ostavku.

Izgredi antisemitskih vojnika u Varšavi. U posljednje vrijeme ponavljaju se napadaji antisemitskih vojnika na židovsko pučanstvo. Nedavno provalile su grupe 10. poznanijskog bataljuna u čekaonice stanice, te napadoše pojedine Židove, odsjekaoše im bradu, obljubljeni šport poljskih vojnika, i ubiše putnika Rottenberga na najbestijalniji način. Željeznička policija nije mogla da svlada ekscedente i istom u pomoć pozvanoj žandarmeriji uspjelo je, da uhapsi 26 vojnika. Drugi — jedno 200 na broju — htjeli su da oslobode uapšene vojnike i otvorili su vatru na peronu. Žandarmerija uzvratila je vatrom i nakon puškaranja od pol sata, prešli su vojnici na jurš. Borba kod koje je poginuo vodja žandarmerijskog odjela, prestala je istom, kad je došla vojska sa strojnom puškom. te uhapsila daljnjih 12 vojnika.

Poljski ministar rata Lesniewski upravio je na štopski odjel ratnog ministarstva ovu naredbu:

»U zadnje vrijeme dogodilo se češće, da su se židovski narodni zastupnici kod mene priužili na nepodopštine vojnika. Vojnici napadaju pojedine Židove. Često se događaju grabeži. Sve to se obično odigrava na željezničkim stanicama.

Znam, da se odlučnom voljom mogu ugušiti ovi izgredi, koji su nespojivi s dostojanstvom poljskog vojnika. Naredjujem trećem odjelu, da dade momčad poučiti i da joj se razjasni lakomišljenost njezinog postupka i štetu — po red nedopustivosti — koju prouzrokuju poljskoj vojsci. Ovim izgredima protiv nedužnih i nenaoružanih Židova škodi se i poljskoj domovini, jer jedna grupa Židova izrabljuje to u inostranstvu svoje svrhe.

Naredjujem da se izdaju najstrožije naredbe, koje će onemogućiti svaki izgred vojnika.

Židovska minoritetna prava za plebiscitne krajeve. Kako »Hacefira« javlja, na mjerava poljska vlada da prizna Židovima u plebiscitnim krajevima minoritetna prava. Vlada poslala je u tu svrhu posebnog komisara u Litavsku, da prouči židovsko pitanje. Vlada htjela bi na taj način djelovati na Židove, da kod plebiscita glasuju u korist Poljaka ili da se bar drže neutralno.

Pitanje istočnih Židova u Njemačkoj. Na skupštini Saveza istočnih Židova u Njemačkoj govorio je prof. dr. H. Loewe o nuždi istočnih Židova. Razlagao je odnosaj između istočnog i zapadnog židovstva i istakao važnost istočne židovske kulture za održanje i ojačanje cjelokupnog židovstva. Govornik je zatim ocrtao strašnu nuždu i bijedu istočno-židovskih bjegunaca i neumorni rad Saveza istočnih Židova u provedbi djela pripomoći za svoju beskućnu braću. Iza toga pozvao je g. Kraus prisutne, da podupiru Savez u njegovim teškim zadacima. Odvjetnik Feblović govorio je o općinskim izborima i tražio, da se u predstojništvo izabere nekoliko zastupnika istočnoga židovstva. Konačno je dr. Loewe govorio o značenju istočnjeg časa za budućnost židovskoga naroda. Skupština primila je s velikim odobravanjem rizlaganje govornika.

Bečka židovska djeca u Engleskoj. Iz Londona se javlja: U kooperaciji s općim komitejem za prijem djece iz zemalja gladi u Engleskoj radi posebni židovski komitej u Engleskoj radi posebni židovski komitej za prijem židovske djece. Na čelu je komiteja veliki rabin Engleske dr. Hertz, a potpredsjednici su dr. M. Gaster i dr. V. Schönfeld. Komitej upravio je apel na sve židovske općine, u kojem vrlo živo opisuje nuždu bečkog židovstva i mortalitet djece. Ističe, da je vlada odobrila tu akciju, a opća pomoćna akcija za djecu u Engleskoj bazirana je na stajalištu, da se svakom djetetu i za vrijeme gostoprimstva omogućiti da živi po propisima »svoje vjere. Prva grupa djece očekuje se 24. maja. Djece, koja su u dobi od 6. do 15. godine rekrutiraju se iz svih slojeva pučanstva, te

će u Engleskoj ostati 3 do 12 mjeseci. Apel završuje izrazom nade, da će engleski Židovi ispuniti dužnosti prema oskudnoj bečkoj djeci i doprinijeti spasu židovske djece od trajne bolesti, zakržljavanja i pretrane smrti.

Iz cionističkog svijeta i Palestine.

Clarence J. Sola. Iz Londona primili smo vijest o smrti začasnog predsjednika cionističke federacije u Kanadi i člana Akcijonoga Odbora, Clarence Isaka de Sola. Pokojnik potječe iz stare, ugledne španjolske obitelji. Bio je ugledan trgovac, koji je igrao veliku ulogu u kanadskom trgovačkom svijetu. Cionizmu priključio se de Sola odmah na početku pokreta. Bio je prvi predsjednik kanadijske cionističke federacije u Londonu izabran članom Akcijonoga Odbora. I u židovskom općinskom životu djelovao je vrlo zaslužno kao predsjednik općine. Bio je dobar poznavalac židovske povijesti i napisao je nekoliko lijepih radova iz židovske povijesti.

Pukovnik Wedgwood o Palestini i cionizmu. Na svom putu u Mađarsku, da prouči ondašnje prilike i da se osvjeđoči o opstanku bijeloga terora, potražio je pukovnik Wedgwood nadrabina prof. dra. Chajesa, da ga lično upozna i da s njime govori o cionizmu i budućnosti Palestine. (Pukovnik Wedgwood poznat je kao osobiti prijatelj cionizma u Palestini, te je u nekoliko navrata u parlamentu tražio izvršenje Balfourove deklaracije. Op. ur.) Pukovnik Wedgwood čestitao je dr. Chajesu na uspjehu cionizma. Njegovo se lice žarilo, kad je govorio o »našoj« Palestini, o svim lijepim mogućnostima razvitka buduće židovske narodne domaje na prastarom narodnom tlu. Za ponos, koji je zvučio iz svake njegove riječi, kad je govorio o njegovom udjelu na izvjestnu pobjede pravedne stvari židovskoga naroda i djelovanju interfrakcijskoga cionističkog kluba u parlamentu, kome pripada i jedan Židov, mogao bi mu zavijeti mnogi Židov. Na pitanje nadrabina dra. Chajesa, što ga je sklonulo na to, da se tako živo zauzima za zahtjeve cionista, izjavio je pukovnik Wedgwood, da to čini iz dubokog svog osvjeđočenja, da židovski narod predstavlja za čovječanstvo vrlo važan kulturni faktor, te da će biti blagoslov i za sve druge narode, ako se tom kulturnom faktoru dadu uvjeti da stvori najsavršenije. Pukovnik Wedgwood izrazio je duboku bol nad osudom Jabotinskoga, koji je tako zaslužan za palestinsku stvar, i nada se, da će nova uprava u Palestini popraviti razne pogrješke vojne uprave.

Dobra žetva u Palestini. Engleski časopis »The New Cast« objelodanjuje izvještaj svoga dopisnika o rezultatima žetve za godinu 1919. i izgledima za ovu godinu. Ukupni rezultat žetve narandža iznosi 66 milijuna kilograma, kukuruza 15 milijuna smokava 4 i pol milijuna, masline, citrona, banana i datulje 100 milijuna kilograma, poljoprivredna žetva bit će vrlo povoljna. Od februara je neprestano povoljno vrijeme, te se računa s velikom nadprosječnom žetvom i padanjem cijena. Toplo vrijeme donijelo je bujnu vegetaciju, kako je dugo nisu vidjeli stanovnici Palestine. Seljaci sve više obraduju dosad pušto zemljište, služe se novim vršacim strojevima, te uvadaju moderne metode u poljski rad.

Gradnja plan za židovski univerzitet u Jeruzalimu. Židovski dopisni ured iz Londona javlja, da su u kraljevskoj akademiji u Edinburgu izloženi nacrti za židovski univerzitet u Jeruzalimu. Nacrt izradio je prof. G. Eddes, koji je u tu svrhu pošao u Palestinu. Rabin dr. Daiches, koji je nacrt proučio piše u »Jewish Chronicle« članak o njima. Gradnja zgrada jevrejskog univerziteta stajati će 1,000.000 funti (400 milijuna kruna) i trajati će dulje vrijeme. Nacrti biti će izloženi u svim većim židovskim centrima, a cionistička organizacija pravila je snimke u propagandističke svrhe.

Cionističko propagandno putovanje na

daleki Istok. »The Jewish Guardian« javlja, da je g. Israel Cohen, bivši tajnik cionističke federacije u Engleskoj poslan od cionističke egzekutive u važnoj misiji židovskim općinama Australije, Indije i dalekog Istoka. Svrha je njegove misije, da razjasni Židovima tih zemalja značenje zaključaka mirovnog zbora, da širi i jača cionističku organizaciju i da skupi fondove za unapređivanje cionističkih projekata u Palestini. Cohen poći će najprije u Palestinu, da se u zemlji informira o razvoju i potrebama zemlje a tad će preko Port Saída poći u Australiju.

Cohen nosi sobom preporučena pisma te poslanicu od Weizmanna, Sokolova, lord Rothschilda, lord Roberta Cecila, dra. Nordaua i drugih. Drži se, da će to putovanje trajati godinu dana.

Iz Jugoslavije.

Savez Cionista Jugoslavije upravio je povodom zaključka u San Remu, predsjedniku ministarskog saveta, g. dru. Milenku Vesniću, slijedeće pismo:

Zagreb, 20. maja 1920.

Gospodine ministre!

Zaključak u San Remu, kojim se jevrejskome narodu nakon 2000 godina vraća njegova domaja u Palestini, izazvao je neopisivo oduševljenje u redovima Jevreja cijeloga svijeta.

U velikome osjećanju sreće nad mogućnost, koja je dana jevrejskom narodu, da svojim djelom zauzme i opet mjesto u koju prosvijećenih naroda, saradjujući s njima oko najviših ciljeva čovječanstva, jevrejskomu narodu nedostaju riječi, da dolično izrazi blagodarnost onim muževima, koji su stvorili ovaj velebitni istorijski čin davši mu slobodu, svim onim plemenitim muževima, koji su bilo djelom, bilo izraženim simpatijama doprinijeli ostvarenju njegove tisućljetne čežnje utirući tako put njegovu oslobodjenju.

U tom povodu potpisani se Savez Cionista Jugoslavije s osobitom blagodarnosti sjeća čuvstava, koje ste Vi, Gospodine Ministre, neposredno iz Balfourove deklaracije od 2. novembra 1917. u ime srpskoga naroda i srpske vlade izvoljeli izraziti za ciljeve cionističkog pokreta.

Dozvolite, da i mi, Gospodine Ministre, tom prilikom dademo izraza svome osjećanju, da je ova Vaša toliko topla izjava zauvijek ojačala veze naših srdaca s narodom, čijim ste Vi bili toliko srdačnim glasnikom simpatija prema nama.

Primate, g. ministre, izraz našeg odličnog štovanja

za Savez Cionista Jugoslavije

dr. Ivan Jacobi, Rikard Herzer,
potpredsjednik S. C. J. tajnik

Na ovo pismo stigao je Savezu Cionista Jugoslavije ovaj odgovor:

Kabinet Predsednika

Ministarskog Kabineta

28. maja 1920.

Bograd,

Predsedniku Saveza Cionista Jugoslavije.

Po nalogu Gospodina Predsednika Ministar. Saveta čast mi je izvestiti Vas, da je Gospodin Predsednik primio Vaše da je Gospodin Predsednik primio Vaše blagodari na lepim osećajima u njemu izraženim.

G. Predsednik je ceo svoj život posvetio osećanju nacionalnog oslobođenja i ujedinjenja našega naroda, te nije ni jednog momenta sumnjao, da ostvarenje te velike ideje pretpostavlja i oslobođenje i grupisanje i svih ostalih naroda u slobodne nacionalne države. Zbog toga je on, radeći na oslobođenju našega naroda, radio i na oslobođenju Vaših saplemenika, za koje gaji poštovanje i veru, da će onaj deo njihov, koji je u slobodnoj Jugoslaviji, svima silama težiti da se naš državni život kreće ka opštem radu i blagostanju.

Molim Vas, da i ovom prilikom primite uverenje moga poštovanja.

Po naredbi

Predsednika Ministarskog Saveta, šef kabineta.

Zahvala T. G. Masaryka Savezu cionista Jugoslavije. Na čestitku, odaslanu T. G. Masaryku, predsjedniku českoslovačke republike, prigodom proslave njegovog 70. rođendana, primio je Savez cionista Jugoslavije slijedeće zahvalno pismo:

President
československe
republike
Tomaš G. Masaryk, president republike československe, dekuje Vam uprimne za blahopranj k sedmesatiletym narozenimam a navzajem Vam preje vseho najlepših.

V Praze, v dubnu 1920.

Pan
dr. Ivan Jakobi,
potpredsjed. Saveza Cionista Jugoslavije.

Apel za organizaciju mizrahija. Od gospodina rabinera dra. P. Kellera iz Banjaluke primili smo ovaj poziv:

Čitam u jednom londonskom izvještaju: Povodom velikog događaja, zaključka u San Remu, priredio se svečani doček cionističkim vodjama u Londonu i predao im se sefer tora. Sokolov primio je toru i pravio šehehejanu.

Shvatite li smisao toga postupka? Sve je to dokaz narodne slobode, narodne sreće i božanskog pojma u židovstvu.

Ne vidite li u tome veliku povijesnu vezu s vremenima Davida, s vremenima Ezre? A ipak, kako je pusto u sreima mnogih cionista!

Razlikuju danas židovske vrednote kad za to nemamo ni vremena ni sage.

Danas nam je dužnost, da vidamo rane tragedije naše povijesne raskidanosti, da okupimo i jačamo sve, što je židovski.

Naši najsvetiji narodni momenti, koji su odoljeli burama od tisućljeća i koji su nam u pustinji pokazali put poput plamenog stupa, naši blagdanj i molitve su im ravnodušne.

Ali ovim redcima nije svrha, da optužuju već da pomognu.

Ne ćemo da se prepiremo, nego da radimo. Ne ćemo da rušimo cionističku zgradu, nego hoćemo da sagradimo nove i da im damo više života i toplote.

Želimo, da unutar cionističke organizacije Jugoslavije i bratskom sporazumu s njome osnujemo jaku grupu mizrahija. Mizrahisti hoće, kao vjerni cioniste, da gaje principe naše tore i da u smislu naše tore unaprede židovsku kulturu, židovsku etiku, židovsko životno naziranje.

U svakoj mjesnoj cionističkoj organizaciji trebalo bi da bude bar jedan ili dva mizrahista, koji će čuvati stare naše židovske istine, zastupati stajalište mizrahija. Gotovo kod svih zemaljskih Saveza, postoji mizrahistička stranka, koja je snažna potpora cionističkoj organizaciji.

A kraj današnjeg stanja cionizma treba mizrahi da bude savez svih Židova, koji će nositi u sreju pravu vjernost za židovsku nauku, za židovsku tradiciju, pravu vjernost, prokušanu u najtežim vremenima vatre i mača.

Ko je istog mnijenja kao i ja, neka mi javi svoj priključak.

Kod slijedeće zemaljske konferencije hoćemo da konstituiramo jugoslavensku grupu mizrahista.

U zadržem pozivu egzekutive cionističke organizacije u Londonu veli se medju ostalim:

»Židovski genij, priveden opet židovskom tlu, obnovit će na toj osnovci veliku predaju židovskih proroka.«

Hoćemo da ispunimo našu dužnost i da doprinosimo ostvarenju velike ove rečenice.

Banjaluka, na erev šavuot 5680.

Dječje jevrejsko popodne u Zagrebu. Neumornošću i potpunom predanošću k stvari učitelja jevrejskoga jezika, stud. chem. Salomona Levija, Zagreb je mogao da zaobilježi jednu prevažnu etapu u razvitku jevrejskog uzgoja naše mladeži. Držimo jevrejsko popodne u »Glazbenom zavodu«, dne 30. maja o. g. uzgojno zamašnim za sve one, kojima židovstvo ima živo značenje.

Sitna su djeca, koju g. Levi uči jevrejski po metodi ivribeivrit igrajući, očitovala lijep napredak u poznavanju jezika, a što je važnije, veliku ljubav za jezik svoga naroda. Ona spoznaja, da to nije tek jezik, kojim se muče kod prevladjanja i kojim mole bez razumijevanja, već da će im postati svagdašnjim jezikom.

Uoči ove činjenice suvišno je govoriti o pojedinim programnim točkama. Sve su one s ljubavi i marom uvježbane po revnome učitelju strpljivom i punim ljubavi za djecu. Sve su se one u svojoj lijepoj jednakosti i lakoći jezika iz ustiju male djece doimalale milo i djelovale na gdjekoga jače od najsavršnijih govora. Koliko li je miline prostrujilo sreima odraslih, na kojima njihova sitna djeca vrše uzgojnu djelatnost. Nikojemu od ove sitne djece ne ćemo da načinimo krivo, pa za to nikoga ne treba posebice isticati. U svih je predanost k stvari bila više od dječinske igrarije. Slušaoći su, prateći program s nekim toplim ushićem, proživjeli sateve dubokog unutrašnjeg zadovoljstva, koje nije nimalo štetovalo od toga, što nije bilo u dvoranu onih, koji se smatraju neopravdano predstavnicima židovstva.

Važnost ove zgrade istakao je član kuratorija za jevrejski jezik g. dir. dr. Mojsije Margel, lijepim jevrejskim i hrvatskim govorom. Očekujemo, da je taj dan, na kome mnogo zahvaljujemo g. Levi-u, najbolja propaganda za materijalno i moralno podupiranje kuratorija za jevrejski jezik.

»Židovska svijest« današa pod naslovom »Repatriacija stranih opasnih elemenata« ovu noticu: »Ured za štampu zemaljske vlade razaslao je svim sarajevskim novinama izuzevši našem uredništvu ovo zvanično saopćenje:

Zemaljska vlada rješila je, da sprovede ranije izdata naredjenja o repatriaciji stranih, po državu opasnih elemenata. Pored sprovedjenja ranijih naredjenja, izdaće se i nova, kao rezultanta opažanja prilikom najnovijih antidržavnih pokreta. Svaki onaj stranac koji se svojim neprijateljskim držanjem i protudržavnim radom ogriješi ili se ogriješio po narod i državu biće iz zemlje izagnan. U tome smislu izdata uputstva vlastima. Povodom toga svraća se pažnja našeg svijeta na to, da ne pokušava intervenisati ili se uopće zauzimati, jer će u svakom slučaju biti mjerodavno samo uvjerenje vlasti, stečeno iskustvom i pozitivnim objektivnim izvidima protiv onih, o čijoj se repatriaciji radi. Imena svih onih, koji se budu miješali u uredovanje, biće objelodanjena.

Mi još neznamo da li će se i kako će se gornja naredba provesti, ali ako se budu zaista sprovedila »ranija naredjenja« onda već sada najodlučnije protestujemo protiv toga bezzakonja. »Ranijim naredjenjima« bili su proganjani gotovo isključivo naši sunarodnjaci, koji se nijesu svojim držanjem, a niti svojim radom ma bilo kako i kada ogriješili protiv naroda i države, nego su trebali da stradaju isključivo samo radi pohlepe i interesa elemenata, kojima je do pljačke a ne do čestitog rada.

Ko je kriv, tome neka sudi redoviti sud, pa ako ovaj osudi onda neka se bezobzirnno i progna, a tko nije kriv taj neka se pusti u miru da radi svoj posao, jer to traži zakon i internacijska konvencija. Mi se ne žaćamo, da pozovemo naše narodne prvake da u slučaju, ako se i ovaj puta ponove progone naših nekužnih sunarodnjaka, da onda intervenišu i da se svojski, i uplivom svojim zauzmu za pravednu stvar. To im može samo služiti na čast, jer pošten čovjek, koji ne radi lih iz koristoljublja, imade ne samo pravo, nego i moralnu dužnost da se zauzme za pravednost. Intervencija u slučajevima nepravde po našem mišljenju je dapače patrijotsko djelo, svakako više nego ono, koje nepravdu naredjuje i izvršuje. Ko ne intervenišu protiv pljačke znači da se s njome identifikuje.

Antisemitizam slovenskih kupališta i ljetovališta. U nakladi »Tourist Office« u Ljubljani izašla je ove godine brošura o Vrbskom jezeru. Na str. 9. ove brošure ima

ova rečenica: da ne bi kao kroz noć iznashli i neprijatno zasjenili naše južne obale različni »Rosen-, Mandel- i Feigenbaum.«

Jedna ugledna gospodja, zagrebačka Židovka, koja se radi oporavka svoga sina obratila na jedan hotel u Poljce (Gorenjsko), zamoljena je da saopći, kojeg je vjerozakona.

Jednako nam saopćuju, da je uprava u Bledu zaključila, da otklanja posjet Židova kao nepoželjnih gostiju.

U opće se čini da slovenska ljetovališta i lječilišta provadjaju bojkot Židova.

Stavljamo to do znanja svim Židovima. Uvjereni smo, da će ih njihovo samopoštovanje i bez svakog našeg komentara odesle odvratiti od nedostojna pokušaja, da se nameću, gdje ih se ne želi. Vijest o toj tjesno-grudnoj mudrosti spriječit će i inozemske Židove, da frekventiraju mjesta, gdje ih se ne želi.

Izjave povodom zaključka u San Remu. Iz Varaždina primili smo ovaj dopis: Potvrđujemo zahvalom primitak Vašeg svjedobnog brzojava kojim nam saopćiste radosne događaje u San Remu, toliko važne za sve Židove.

U redu mnogobrojnih boraca i velikana židovskog naroda zauzimaljete Vi, kao reprezentant svih cionista Jugoslavije, odlično mjesto i veliki dio sloge i zadovoljstine nad postignutim ciljem imade se pripisati Vašem preganju i neumornom, nepokolebivom saradivanju oko ostvarenja tisućljetnog ideala židovskog naroda.

Varaždinska mjesna organizacija, silom ovdje vladajućih prilika doduše malena i slaba, sa ponosom i oduševljenjem pozdravlja velevažan historički zaključak konferencije u San Remu te Vas moli, da ovim putem primite njezinu najsrdačniju čestitku.

Kao uspjeh naše mjesne organizacije možemo Vam javiti, da je u petak dne 7. p. mj. na večer održano u ovdšnjem hramu svečano bogoslužje, kojim prig. im je naš sumišljenik g. nadrabim Dr. J. Kohu izrekao, sjajnu svečanu propovjed, nakon koje se prvi put u hramu varaždinskom odpjevala hatikva.

Narednih dana otpočeti ćemo sa skupljanjem za Narodni fond. Odličnim veličovanjem Dr. Artur Krajanski, Herman Herzer

Niš. Baš u vremenu, kad je ondašnja cionistička organizacija »Maks Nordau« postigla sporazum s ovdšnjom općinom za zajedničku akciju na razvijanju jevrejskih narodnih ideja medju našim Jevrejima, stigla nam je mnogo očekivana i radostna vijest da je pitanje o obnovljenju i vaspostavljenju jevrejske domaje odlukom San Remske konferencije svršena stvar.

Na konferenciji društvenoj primljena je ova neopisivim veseljem. Donešena je odluka, da se odsluži svečano blagodarenje. Na dan, odredjen kao »Jom ašekel« odsluženo je blagodarenje, popraćeno deklamacijama, jevrejskim pjesmama, govorima, g. rabia, te povjerenika ž. n. f. g. Mordehaja Kofina i tajnika kluba g. Leona Elškenazija, koji su isticali važnost današnjeg doba i pozvali građane da se svi založe i pomognu moralno i materijalno cilju obnavljanja naše prestare države.

Oprostajna večer jednog haluca u Brodu n. S. Dana 20. maja o. g. bila je u dvorani »Tri Gavrana« oproštajna večer u počast halucu, članu o. d. »Maks Nordau« sum. Marka Spitzera iz Vel. Kopenice. Oko 9 sati bila se već napunila dvorana omladinicima spomenutog udruženja, kao i drugih ličnosti, koji su došli da se oproste od svog člana, druga, prijatelja i znanca. Predsjednik O. D. sum. Herzler u svom je oprosnom govoru istakao zamašitost i moralnu visinu naših haluca, te je i ondašnje društvo ponosno, da je dalo jednoga haluca.

Nakon što je haluc u kratko opisao borbu, koja se je u njegovoj duši odigrala, zaorila je dvoranom židovska himna.

Dr. Spiegler, predsjed. M. O. izazvao je svojim dirljivim riječima ganuće, koje je

haluce suze natjeralo. Veoma trnuit zihvalio se govorniku.

Iza toga je sum. Ogla Platzner zanosnim riječima pozdravila haluce i zaželjela mu sreću u Novo-starostoj zemlji, kamo i nju neodoljiva želja vuče i završi sa: »Do vidjenja u Eretic Jisraelu. U ime mladjeg narastaja govorio je gimnazijalac Mandlović. Dubok dojam je učinio odulji govor dra. ing. Werbera, u kom je prikazao trnovit put rada, a tada svom snagom svoje pjesničke duše dočarao slušateljima sliku dognednog blagostanja i napredak židovskog naroda u židovskoj zemlji. Zatim je govorio ravnatelj Hugo Mahler, a u ime prijatelja oprostio se s halucem sum. Konfort Leon. Zbor »M. N.« otpjevao je nekoliko hebrejskih pjesama.

Večer je veoma ugodno protekla, te će nam u miloj i trajnoj uspomeni ostati A našem drugu haluceu na polazku dovikuje mo: »U svojoj odluci, da zbaciš galutske

okove, budi doslijedan. Budi ponosan, da ćeš sudjelovati na izgradnji domovine preporodjenog židovstva, koja se ima izgraditi na temeljima socijalne pravde i rada. Do vidjenja Moše ben Šimon!«

Židovsko akademsko potporno društvo u Zagrebu. Glavna skupština za ljetni semestar održala se 7. pr. mj. te je nakon izvještaja o radu društva i sanja židovske menze nakon podijeljenog apsolutorija izabran ovaj upravni odbor: predsjed.: Baum Feliks, cand. agr., potpredsj.: Papo Moric, stud. med., I. tajnik Kohn Duka, stud. med., II. tajnik Kišicki, stud. med., blagajnik Ž. H. P. D. Banet Israel, stud. med., blagajnik menze Sonnenfeld Zola, stud. inž., referent menze Frommer Žiga, cand. iur., odbornici: Tolnauer Nikola, cand. iur., Haas Žarko, stud. med., knjižničar Herzler Bernard, stud. pharm. Revizori: Ozmo Moriz, aps. iur. i Pollak Otto, stud. iur.

Glavna skupština Židovskog gombalačkog i športskog društva »Mkabi« u Zagrebu obdržavat će se u subotu dne 5. lipnja o. g. u 8 i pol sati na večer u društvenoj gombaoni (Evang. škola), Gundulićeva ul. 26. sa dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika; 2. izvještaj tajnika; 3. izvještaj blagajnika; 4. izvještaj nadzornog odbora; 5. podijeljenje odriješnice; 6. izbor upravnoga i nadzornoga odbora te časnoga suda; 7. promjena pravila i 8. eventualija. Prema ustanovama pravila imadu se ev. predlozi 8 dana prije skupštine potpisani po predlagateljima uručiti tajniku.

Uprava savske kabine »Makabia« u Zagrebu. Upozorujemo, da se iskaznice za kabinu imadu kod blagajnika prebiljegovati, jer inače posjednik iste ne će biti ovlašten na uporabu kabine. Redoviti članovi plaćat će 40 K mjesečno, dok utemeljitelji i podupirajući 100 K po osobi.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda. Keren kajemet lejisrael za Jugoslaviju.

Iskaz darova

za vrijeme od I./V. 1920. do 20./V. 1920.

Samoopozovanje.

Sarajevo	Julio Singer 200.—, po 60.0 Izak Perić, Menahem Papo, po 50.—, Salamon Pollak, „Poale Cijon“, po 30.— dr. M. Levi, S. Chaharnović, Jakica Baruch, dr. Ž. Bauer, Haim Ozmo, po 20.—, I. V. Levi, P. Ovadia, Gracija Montilja, M. Neumann, po 18.—, E. Papo, R. Finzi, R. Pinto, po 15.— J. Maestro, Luna Pinto, M. Maestro, R. Finzi, F. Finzi, S. Cappon, i. Salom, A. Papo, O. Appel, N. Finzi, po 12.—, M. A. Perera, H. Abinun, R. Maestro, S. Papo, R. Koen, po 10.— A. Altarac, B. Pinto, S. Salom, po 9.— G. Weitzner, S. Altarac, L. Pinto, po 8.— M. Montilja, po 6.—, Š. Hazan, M. Altarac, M. Eäkenazi, E. Izrael, B. Gaon, E. Bararon, S. Maestro, V. Levi, S. Hajon, I. Levi, po 5.— E. Kampus, E. Ungar, P. Pinto, Danou, H. Baruch, po 4.— H. Klein, A. Kattan, D. Salom, K. Levi, F. Farhi, po 3.—, M. Papo, P. Kabiljo, S. Rosenrauch, M. Altarac, po 2.— Ester i Cipora Papo, S. Zellermyer, Estera Alkalay, I. Papo, S. Papo. 1138.—
Banjaluka	Bukica Nachmias poslala 122.—
Slatina	Drag. Grünhut. 15.—
Caprag	Terezija Schimmer 20.—
Zagreb	Maks Wieder 5.—, dr. P. Neuberger 30.—, Judeja 375. Benot Cijon 87 497
Novogradiška	Cijonska omladina 52.—
Koprivnica	Geza Hirschl 50.—, po 20.— M. Perera, Jos. Fuchs, po 12.— Š. Reich, po 10.— V. Fischer, J. Mayer, W. Grüwald. Elza Hirschl, Milan Scheyer, Š. Rosenberg, J. Kollmann, Dr. L. Fischer, Ig. Gross, po 8.— M. Grünwald, M. Würzburger, J. Scheyer, po 5.— J. Rosenberg, po 4.— J. Blauhorn, G. Fürst, M. Rosenberg, Z. Kollmann, F. Reich, A. Kollmann, M. Hirschl, I. Hiršl, T. Löbl, D. Deutsch, L. Kollmann, po 2.— F. Rosnberg, I. Hirschl, D. Kollmann 271.—
Sv. Ivan	Zabno Anka Trautman 120.—
Pakrac	Rudolf Pick 400.—, E. Mautner 200.— 600.—
Karlovač	Karlovačka židovska omladina 90.—
Sisak	Heinrich Otto 120.—, J. Wegner 50.— Oskar Fischer 50.—, po 36.— M. Mayer, A. Richtmann, B. Klein, po 30.— J. Ascher, dr. L. Ferić, H. Ferić, M. Ascher, O. Jungwirt, 28.— I. Pollak, 24.— A. Reich 24.—, po 20.— J. Schwabenitz, Rudolf i Milan Ehrenfreund, po 15.— J. Fischer, M. Planer, po 12.— A. Ehrenfreund, J. Hermanj, M. Herman, po 10.— H. Ascher, V. Heumer, M. Schwabenitz, po 8.— L. Ehrenfreund, po 6.— Heumer, po 4.— Ilka Strasser, Elsa Kraus i Stefa Heumer 18.— 720.—
	3645.—

Skrabice.

Sarajevo: Izidor Salom 22.—, popis na 2000 K slijedi 2022.—

Banjaluka:	Mela Poljokan 148.50, Šari Poljokan 143.04, Raši Poljokan 20.68, Bianka Nachmias 37.—, Sarina Nachmias 115.42, Albert Kaff 22.—, Rahela Nachmias 22.10, Hani Salom 174 K, Maks Rosenrauch 11.94, Izidor Levi 13.42, Elza Panzer 57.31, Ela Poljokan 144.32, Kadimah 11.12 920.85
Rogatica:	Skrabica u sinagogi 54.—
Novogradiška:	Cijonska omladina 76.50
Zagreb:	B. Weiss 4.14
Koprivnica:	Marta Hirschl 90.—, E. Hirschl 80.—, David Deutsch 70.—, F. Neufeld 39.—, I. Mayer 27.—, Jak. Hirschler 25.—, T. Löbl 24.—, D. Kollmann 7.—, Z. Schwarz 3.— 365.—
Sisak:	Blanka Friedländer 22.—, B. Klein 38.—, A. Richtmann 5.—, Veliki Kaptol 6.—, M. Rosenfeld 6.— 77.—
	3519.49

Zlatna knjiga.

Sarajevo:	Estera Alkalay sabrala prig. srebrnog pira Leona i Nehemije Alkalay 196.—
Beograd:	Lazar Semo i Josip Arneti sak. na svatovima Levi-Koen 400.—
Zvornik:	Žid. oml. nac. društvo n. i. Avram Levi 400.— i n. i. Roza Levi 400.— 800.—
Bos. Gradiška:	Prig. vjenčanja Branke i Davida Josefa Fleischmann u Herzl-šumu 100.— 1896.—

Masline.

Đakovo:	Čisti udio čajanke žid. omladine 500 K. pri zaručama Schwarz—Fuchs 220.—, Tenisklub 150.—, Jaldei Cijon daruje po 5 m. n. i. Zorica Fuchs, Pavao Bruck, Branko Kršnjavi, Karla Kerpner, Jaldei Cijon 64.— sve u gaj Miše Sommera 1134.—
Banjaluka:	Kod Sal. I. Poljokan sabrano za gaj Joh. Thaua 100.—
Vinkovci:	Frida Pollak prigodom svečanog postavljanja nadgrobnog spomenika Ignaca Löwi 1000.—
Mitrovica:	Imre Fleischmann n. i. Janka i Josef Fleischmann u Herzl-šumu 100.—
Bjelovar:	Ign. Fürst prig. god. unesrećenja 200.—, Slavko Fürst 20.—, prof. Szemnitz 10.— Slava Stern 5.—, sve u gaj F. Rosenzweiga, Ella Seligmann u gaj Dr. Scheina 20.— 255.—
Sjeničak:	Malvina Eisler iz Vukovja prigodom sretnog porođaja kćerke Nade u gaj Đure Hermanna 40.—
Zagreb:	U gaj Dr. Jakobi: Ernest Fürst umj. vijenca Jak. Zeitneru 100.—, u gaj Dr. Lj. Scheina: N. N. 10.—, O. P. 30.—, Ernest Brauner 10.—, Drag. Steinhardt n. i. pok. sestre Sofije 40.—, Lavosl. Löw prig. god. smrti Ane Löw 20.—, Gaj Dr. A. Lichta N. N. 10.—, oklada Ella Schneller—Žarko Haas 30.—, Gaj Đure Hermanna: prig. zaruka Olge Hermann—Jakob Alkalay sakupljeno 850.—, vrt Sida Weiss: izgubljena oklada Đuka Kohn—Hilda Freiberger 10.—, maloj Tiliki honorar za pjevanje 30.—, u vrt Dr. M. Beck: Šandor Grünbaum 20.—, Aleks Silberschein za otvorenje vrta n. i. istog 500.—, L. Pollak u vrt Mirjame Weiller 100.— 1660.—

Novogradiška:	Lav Wolf n. i. Eröi Weiss 30.—, Gizela Weiss otvara vrt pok. Ani i Heinrichu Spiegelu 300.—, malo društvo prig. proslave rodendana Gizele Schwarz u znak poštovanja n. i. iste 100.— 430.—
Beograd:	Štefa Kadmon i Lazar Semo sak. na svadbi Altaras—Testo 338.40
Sarajevo:	Salamon Montilja n. i. Roze Levi 50.— i n. i. Kl. Montilja 50 u Herzl-šumu 100.—
Sisak:	Milan Ascher otvara cijon. oml. društvu „Makabeja“ gaj i daruje svakome članu po 2 drva i to n. i. Laura, Rudolf i Milan Ehrenfreund, O. Jungwirt, Hermina i Drago Ascher, Alica Reich, Irena König, Selma König, Fina, Štefa, Vilma, Gizela i Hinko Heumer, Elsa Kraus, Malvina Schwabenitz, Hinko Mayer, Jos. Fischer, Oskar Fischer, Jakša Wegner, Benko Meov, Adolf Sussmann, Branko Hahn, svega 460.— dr. Lederer prig. vesele vijesti n. i. Emil Lederer 20.—, Jos. Fischer n. i. Lili Lang 20.—, na ime Milara Aschera daruju po 1 stablo Jakša Wegner, Vilma i Štefa Heumer, Jos. Fischer, Benko Meov, Hermina Ascher i Malvina Schwabenitz, Jos. Fischer n. i. Oskara, Oskar n. i. Hermine Ascher i Josefa Fischer, Benko Meov n. i. Hermine Ascher, Vilme i Št. Heumer, Malvine Schwabenitz i Jakše Wegner 650.— 5807.40

Darivanje zemlje.

Sarajevo:	Prigodom „Fadas“ u kući Morica Hajona sakupila Rahela Maestro 246.—, Santo Kapon i Rafael Eškenazi daruju umjesto cvijeća prigodom zaruka Sida Finca 70.— 316.—
Novogradiška:	Leo Wolf n. i. Erži Roth 50 K, N. Maks Heller 50.— 100.—
Beograd:	Hajim Anaff i Lazar Semo sakupili prig. svatova Behajim—Amar 352.20
Bos. Gradiška:	Prig. vjenčanja Branke i Davida Deutscha sak. n. i. istih 100.—
Pakrac:	„Libanonija“ i duman 50.— 918.20

Za učinjene usluge.

Zagreb: Dr. Ž. B. za uslugu Dr. B. St. 30.—

Nahla.

Bjelovar:	Lavoslav Hirsch 100.—, Dr. H. Gottlieb 56.—, Adolf Haas 50.—, Schulhof Hugo 25.—, Singer Ferdo 20.— 251.—
Osijek:	Čisti dobitak purimske zabave nac. društva 11.000.— 11.251.—

Radničke kuće.

Beograd: Na svatovima Levi—Koen sakup. Aroeti i Semo 430.40

Pionirski fond.

Novogradiška:	E. W. 200.—
Beograd:	Na svatovima Benvenisti—Amiros sakupio Mevorach i Semo 211.— 411.—

„Nordanov grad“

Sarajevo: Albert Atijas sabrao prig. Barncive u kući Abraham Meyer Altarca 970.— „Židovska Svijest“ prihod od čestitaka 390.— Ing. Oskar Grof sabrao na svatovima Margite Friedemnan—dr. Eug. Steuer 300.— Žid. nac. društvo sabr. na jednoj proslavi 206.— po 200 K: Cadik M. Kabiljo, direktor Deutsch, Abram M. Altarac, po 100 K: Izo Herman, N. Neusser, A. Marton, Juda A. Finzi, M. Grünfeld, Albert Atijas prig. vjenčanja Laure Levi—Demajo, Had. L. Alkalay sabrao 72.50, Loti Kabiljo za kiriju stroja 60.—, Haim Ozmo 51.—, po 50.— Levi Salamon, David S. Bararon, Jeruham Montilja, H. Mošo Danon, Heskiam Z. Danon, Ig. O. Graf, David S. Perera, Rafael D. Finzi, Dr. Steuer, E. Friedmann, I. Hajon, prig. zaruka Grasje, Moric Eisenbach prig. sretnog riješenja kćerke, po 40.— Rafael Levi, po 30.— Moritz P. Roth, Isidor Malter, I. Herman, K. Elias Salom za vijest brata iz sužanjstva, Ezra E. Kajon, po 20.— Sal. D. Gaon, Benj. Pinto, Bretler, I. Montilja, Aron Albahari, Jak. Levi, Bohor Maestro, Avram Maestro, G. Musafija za nošenje štapa, Eliezer Atijas, po 10.— Mošo Perera, S. Montilja, L. Kohen, D. Baruch, David I. Baruch, Sal. Levi, Hana H. Altarac, Adolf S. Aksen, Buena Altarac 4329.50
Novagradiška: Mirko Roth prig. povratka brata iz tal. ropstva 50.—
Zagreb: Robert Kaufner 20.—
Sisak: „Makabeja“ dio zabave 360.—, Milan Ascher 100.—, J. Kajon 50.—, Jos. Hermann 50.—, Pollak I. 50.—, Lanji Albert 43.—, N. N. 40.—, J. Neuburg 30.—, B. Meov 25.—, po 20.— E. Deutsch, B. Klein, N. N., H. Stein, E. Schimmer, po 10.— M. Hahn, J. Wegner, E. Kaiser, Löw 6.—, po 5.— R. Rechnitzer, M. Fischer, Drago Ascher 2.— 536.—
Čazma: Prig. zaruka Singer—Eisler sak. 600.—
5535.50

Dječji sabirni arsi.

Zagreb: Danko Stern 82.—
Novagradiška: Erna Berger 212.— Izo Fried 108.—, Vlado Fuchs 100.— 420.—
Bos. Brod: Marči Sidon 182.—, Lila Bermann 100.—, Magda Török 47.—, Gisa Auerbach 100 K.—, Luna Finzi 189.— 618.—
Sisak: Dragutin Ascher 65.—, Nadica Ascher 86.—, Olga Schwabenitz 58.— 209.—
1329.—

Obnova Palestine.

Sarajevo: Albert Ozmo 5000.—, Izak Haim Kabiljo 2000.—, po 1000.— Jos. Ferera, Moise B. Pinto, Salamon J. Montilja, Elijav R. A. Salom, Sam. Taubmann, N. N., Jakob Danon, Salamon M. Papo, Silvio Papo, po 500.— Daniel Jakob Papo, Raf. J. Papo, kantor Leon Alkalay, Braća Kamhi, Avram L. Papo, po 400.—, Anton Lehr, Simon Papo, po 300.— dr. M. Levi, David S. Perera, po 200.— Sal. M. Abinum, I. Abinum, H. Avram Atijas, Jak. R. Papo, Albert Abinum sak. 182.—, Isak Altarac 120.—, po 100.— Ašer Albahari, Izo Hermann, Moise A. Perera, dr. Wessel, po 50.— M. Maestro, Izidor S. Salom, Zadik Maestro, T. Bencion Pinto, po 20.— Ružica Marton, G. Samuele, Isak S. Abinum, po 10.— A. Kabiljo, Jak. Papo, N. N. Na svečanosti proslave Židov. nac. društva sabrano 1220, svega 22.912.—
Vinkovci: Frida Pollak prigodom svečanog postavljenja nadgrob. spomenika Ignaca Löwya 1000.—
Mitrovica: Julijo Kohn 100.—, po 50.— Albert Kraus, Moric Braun, po 25.— Weiss Leo, K. Kerekeš, po 20.— Deutsch, dr. E. Lederer, po 10.— A. Vilany 300.—
Pakrac: Ignac Adler 100.—, E. Mautner 50.—, L. Burakovski 40.—, po 20.— Oskar Adler, M. Burakovski, Jos. Straus, po 10.— Jakob Straus, I. Teichtel 270.—
Visoko: „Ezra“ sak. prig. vesele vijesti 224.—
Novagradiška: N. N. 10.—, Erna Samojlović 20.—, Elvira Pollak 20.— 50.—
Koprivnica: Vlado Fischer prig. god. smrti 20.—, Mavro Blauhorn 10.— 30.—
Bos. Brod: Prig. Beritmila u kući Morica Dornera daruju: po 100.— Dr. ing. Werber, Jak. Grünhut, po 80.— Sam. Koen, po 60.— Moric Dornier, po 50.— Ign. Neumann, Jos. Dornier, po 40.— H. Weiss, A. Hecht, Ig. Weiss, po 20.— Rab. Stern, A. Dornier, po 10.— Adam Kohn,

Mihael Kohan, Ant. Wagmann, M. Hecht 640.—
Sisak: Izgubl. oklada Hermine i Milana Aschera 25.—, po 9.— B. Moev, J. Wegner, Milan Ascher, po 8.— J. Fischer, Stefa i Vilma Heumer, Hermina Ascher, Malvina Schwabenitz i Elza Kraus 1.— 101.—
Banjaluka: Salamon I. Poljokan 1000.—, Avr. I. Poljokan 1000.—, po 500.— H. Poljokan, Sal. Haim Poljokan, Sam. Kabiljo, Arnold Fischer, po 200.— Jakob R. Poljokan, po 100.— M. Grünwald, M. Herzog, Finkelstein, M. Schnitzler, Jos. Nachmias sen., Geza Kohn, Jos. S. Nachmias, po 50.— Todoros Levi, M. Almoslino, Jul. Schnitzler, dr. A. Stern, J. Weiss, dr. J. Laufer, V. Grünfeld, Laslo M. Vogel, Sal. Altarac, Avram K. Altarac, po 40.— Aron A. Salom, Sal. I. Izrael, Juda Levi, B. Poljokan, B. Levi, Mevorach A. Beck, po 30.— A. Levi, H. Steinlauf, po 20.— Rosenberg, I. Steinlauf, D. Panzer, Izo Levi, J. Poljokan, Salamon Levi, Izidor Levi, Mosko Salom, F. Hofmann, B. Bachrach, K. Riemer, po 10.— dr. Metsch, Rosenrauch, Rosenheck, N. N. 6050.—
Zagreb: Roza i Žiga Hacker za ozdravljenje obitelji Hermann—Krauss 500.— izg. oklada A. L.—S. D. 100.—, Bernh. Schreiber 38.—, M. B. 62.—, Ljud. Friedländer 100.—, izgub. oklada Irena Sirmaj—J. Nachmias 20.— Žiga Reiss sak. prig. Beritmila u kući Leo Büchlera 851.—, Levi—Spitzer—Stern 40.—, A. H. za izgub. i opet nadjeni štap 20.—, Julijo Deutsch 80.—, Ign. Hahn 60.— 1871.—
33.448.—

Pregled.

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	K 25.570.64
Iz Bosne i Hercegovine	K 40.918.35
Iz Srbije	K 1.732.—
Ukupno	K 68.220.99

Unišlo je dakle od 1. januara 1920. do 20. maja 1920. sveukupno K 320.652.79

Ispravak.

U zadnjoj specifikaciji pod „Masline“ Mitrovica“, potkrala se pogriješka: Specifikacija treba da glasi: Adolf Sommer n. i. Livije Pessing 50.—, Bela Kraus n. i. Zora i Izo Weiss 100.—, ukupno K 150.—.

Specifikacija dječjih sab. araka iz Sarajeva, iskazanih u prošleme broju.

David Perera 30.—, Moise Finci 40.50, Rena Papo 107.—, Matilda Levi 120.—, Erna Pardo 82.—, Simha Levi 52.—, Salom H. Altarac 50.—, Roza Kajon 25.—, Herman Ast 144.—, Santo Papo 142.—, Salamon Kabiljo 50.—, Ješua Kajon 176.—, Jak. Sal. Turi 52.—, Rifka Papo 120.—, Cadik Konforte 50.—, Gabriel Grünfeld 530.—, Merjama Romano 60.—, Jakob Levi 50.—, Zadik Konforte 50.—, Rafafel Koen 50.—, Levna Samokovlja 60, Sara Samokovlja 48.—, Jef. Eškenazi 63.—, Samuel Finzi 51.—, Cadik Levi 50.—, Rahela Kabiljo 88.—, Moše Abinum 77.—, Sim. Kattan 111, Jakob Hajon 79.—, Mošo Maestro 53.—, Gabriel Danon 120.—, Juda Pinto 65.—, Jos. Kampus 52, Izak Levi 79.—, Izrael Ozmo 70.—, Salamon Alkalay 37.—, Žak. Baruch 50.—, Marić Koen 19.—, Albert Papo 141.—, svega 3294.—.

Za Obnovu Palestine.

Zagreb. Povodom zaključka u Sam Remu povelja je mjesna cionistička organizacija sabirnu akciju za obnovu Palestine, koja je dosad postigla iznos od 250.000 K. Akcija se nastavlja. Niže donošamo prvu specifikaciju:

Darovaše: po 10.000 K: Avram ben Samuel, Norbert Weiss, N. N., N. N.; 9000 K: S. D.; 8000 K: Artur Taussig; 6000 K: Apika Graf, po 5000 K: N. N., N. N., Marcel Nagel, N. N., N. N., Ovađija Finci, Jakov ben Avraham, Lav Stern, J. H., Ignjat Neusser, Jaques Lachmann, Maksim S., „Merkur“, veletrg. papira 4000, Ignjat Lauš, 3000, Arnold Donner, Jos. B. Deutsch, Oskar Frölich, Karlovac, 2000.—, Gottlieb, M. G., N. N., N. N., Mavro Gross, dr. Rodanić Rudolf, Leo Kronfeld, Ignjat Lauš, Robert pl. Deutsch, A. Hertmann, I. Kreutzer, Makso Wohlmuth, Jakob Montilja, po 1500 K: Dragutin Schreiber, Arnold Friedrich, 1200 K: Hinko Mayer i drug; 1000 K: David Hercog, Miroslav Rosenfeld Sid, Obrtna banka d. d., G. Sch., N. Pick, Julijo Funk, Samuel Obersohn, Drag. Uhlmann, Žiga Graf, Girolamo Prister, Ig. Breyer, dr. A. Licht, Hinko Gross, Lav. Schwarz, Altschul Hugo; 800 K: Julijo Glück, Artur Gross 500 K: Je-Ka, Konzum d. d., Dr. Hinko Hirschl, A. Lausch; 400 K: Oskar Fuchs, Leon Finci, Alb. Danon, 200 K: Regener, Gottlieb. Ukupno 191.200.

(Nastavit će se.)

Arnold Hermann i supruga
Zagreb

Isak Alkalay i supruga
Brčko

časte se ovime objavit, da će vjenčanje njihove djece

Olge i Jakoba

biti dne 10. lipnja 1920. u 7 i pol sati prije podne u ovdašnjem židovskom hramu. Naročiti pozivi ne će se razaslati.

Zagreb, u lipnju 1920.

Brzojavni naslov: Alkalay, Zagreb, Mesnička ul. 1.

42

MILAN HIRSCHL
IRMA HIRSCHL rođ. ABELES
VJENČANI
ZAGREB WIEN
38

Margit Sonnenfeld
Oskar Piszker
zaručeni
Vinkovci Novi-Sad
42

RUŽA LANG rođ. GOLDSCHMIEDT
FERI LANG
VJENČANI
ZAGREB CSURGO
39

NATJEČAJ.

Za školu crkveno-jevrejske općine potrebni su: jedna učiteljica srpskog jezika, jedan učitelj franceskog i jedan drevnog-jevrejskog jezika. Prvenstvo imaju oni, koji znaju pomalo španjolski. Kandidati, koji bi se hteli primiti, neka pošlju svoje uslove i molbe crkveno-jevrejskoj općini u Bitolju.

UPRAVO IZAŠLO! UPRAVO IZAŠLO!
PJESMARICA
ŽIDOVSKIH NARODNIH I CIJONISTIČKIH
PJESAMA
Sadržaje tekstove najraširenijih i najljepših židovskih pjesama s tačnim sefardskim izgovorom. Cijena je knjižici K 8.—, a dobiva se kod kantora Arona Kišickoga, Osijek, 37 Gajev trg 11.